

Brusel 9. listopadu 2023
(OR. en)

15233/23

POLCOM 263
COMER 133
UD 250
COHOM 214

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	8. listopadu 2023
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2023) 694 final
Předmět:	ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU o činnosti, šetřeních a konzultacích koordinační skupiny proti mučení uvedené v článku 31 nařízení (EU) 2019/125 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2023) 694 final.

Příloha: COM(2023) 694 final

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 8.11.2023
COM(2023) 694 final

ZPRÁVA KOMISE

EVROPSKÉMU PARLAMENTU

**o činnosti, šetřeních a konzultacích koordinační skupiny proti mučení uvedené
v článku 31 nařízení (EU) 2019/125 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo
být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení
nebo trestání**

1. Úvod

Ustanovení čl. 31 odst. 4 nařízení (EU) 2019/125 ze dne 16. ledna 2019 (dále jen „nařízení“) o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání¹, ukládá Komisi povinnost předkládat Evropskému parlamentu výroční zprávu o činnosti, šetřeních a konzultacích koordinační skupiny proti mučení. Zpráva nesmí narušovat obchodní zájmy fyzických či právnických osob.

V této zprávě jsou uvedeny informace o činnosti koordinační skupiny proti mučení v roce 2022.

2. Regulační rámec

Cílem nařízení je zabránit jednak trestu smrti, jednak mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání v zemích mimo EU prostřednictvím omezení obchodu s některým zbožím. Nařízení rozlišuje mezi:

- zbožím, které je ze své podstaty protiprávní a nemělo by s ním být obchodováno vůbec (příloha II), a
- zbožím, které by mohlo být použito za účelem mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání (příloha III) nebo pro účely trestu smrti (příloha IV), ale může mít rovněž povolené použití, jako je vymáhání práva nebo terapeutické účely.

Obchod se zbožím uvedeným v přílohách II, III a IV podléhá určitým omezením. Nařízení zejména:

- i. zakazuje dovoz zboží uvedeného v příloze II, které nemá jiné praktické využití než pro účely trestu smrti nebo mučení, do EU, jeho vývoz z EU a jeho tranzit přes EU. Zakazuje poskytování jakékoli technické pomoci v souvislosti s takovým zbožím, včetně školení o tom, jak je používat. Zakazuje rovněž reklamu na takové zboží v tištěných médiích, na internetu nebo v televizi či v rádiu, jakož i vystavování nebo nabízení k prodeji na výstavách nebo veletrzích;
- ii. vyžaduje, aby bylo pro vývoz zboží uvedeného v příloze III, jež by mohlo být použito pro účely mučení, ale které může mít také jiná povolená použití (např. vymáhání práva), vydáno předchozí povolení, a to případ od případu. Předchozí vývozní povolení je vyžadováno také pro poskytování technické pomoci nebo zprostředkovatelské služby v souvislosti s touto kategorií zboží. Příloha III nezahrnuje:
 - a) palné zbraně, na něž se vztahuje nařízení (EU) č. 258/2012²;

¹ Úř. věst. L 30, 31.1.2019, s. 1. Nařízení Rady (ES) č. 1236/2005 ze dne 27. června 2005 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání (Úř. věst. L 200, 30.7.2005, s. 1), bylo několikrát pozměněno a následně kodifikováno jako nařízení (EU) 2019/125.

² Nařízení (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní

- b) zboží dvojího užití, na něž se vztahuje nařízení (EU) 2021/821³; nebo
- c) zboží, na něž se vztahují podmínky stanovené ve společném postoji Rady 2008/944/SZBP⁴; a
- iii. reguluje obchodování se zbožím (příloha IV), které lze použít pro trest smrti (například injekční aplikací smrtelné dávky), ale může rovněž sloužit povoleným terapeutickým účelům. Bylo zavedeno zvláštní povolení (všeobecné vývozní povolení EU) pro kontrolu vývozu tohoto zboží a k zabránění jeho předání pro použití k popravám injekční aplikací smrtelné dávky, aniž byl omezen obchod s těmito látkami pro lékařské, veterinární či jiné povolené účely.

3. Činnost koordinační skupiny proti mučení

Koordinační skupina proti mučení byla zřízena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2134⁵, aby posuzovala otázky týkající se uplatňování nařízení.

Koordinační skupina proti mučení slouží jako platforma, v jejímž rámci si odborníci z členských států a útvary Komise vyměňují informace o správních postupech a jednájí o otázkách výkladu nařízení, technických problémech týkajících se zboží uvedeného na seznamech, vývoji souvisejícím s nařízením a jakýchkoli dalších otázkách, které mohou vyvstat. Komise rovněž konzultuje koordinační skupinu proti mučení při přípravě aktů v přenesené pravomoci v souladu s interinstitucionální dohodou ze dne 13. dubna 2016 o zdokonalení tvorby právních předpisů⁶.

V roce 2022 se konala dvě zasedání koordinační skupiny proti mučení, která se uskutečnila ve virtuálním formátu dne 12. května a 1. prosince a jejichž účelem byla výměna informací o několika otázkách (shrnutých níže) týkajících se provádění nařízení.

3.1 Vývoj v souvislosti se základním aktem

V roce 2022 nebyly přijaty žádné akty v přenesené pravomoci pozměňující nařízení.

3.2 Obchodní informace: hlášení údajů

Komise představila aktuální stav týkající se výroční zprávy uvedené v čl. 26 odst. 3 nařízení. Zejména byly předloženy údaje za rok 2021 od všech orgánů v členských státech, jakož i ze Spojeného království⁷, které slouží Komisi jako podklad při přípravě její výroční zprávy pro

povolení, opatření pro dovoz a tranzit palných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva (Úř. věst. L 94, 30.3.2012, s. 1).

³ Nařízení (EU) 2021/821 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí režim Unie pro kontrolu vývozu, zprostředkování, technické pomoci, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití (přepřacované znění) (Úř. věst. L 206, 11.6.2021, s. 1).

⁴ Společný postoj Rady 2008/944/SZBP, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu (Úř. věst. L 335, 13.12.2008, s. 99).

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2134 ze dne 23. listopadu 2016, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1236/2005 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání (Úř. věst. L 338, 13.12.2016, s. 1).

⁶ Úř. věst. L 123, 12.5.2016, s. 1.

⁷ Nařízení (EU) 2019/125 je zařazeno do přílohy 2 Protokolu o Severním Irsku (bod 47 Ostatní), Úř. věst. L 29, 31.1.2020.

Evropský parlament a Radu. Po přijetí uvedené zprávy Komise dále poskytla informace o obchodních údajích, které jsou v ní obsaženy⁸.

V této souvislosti Komise upozornila koordinační skupinu proti mučení na skutečnost, že příslušné orgány mají povinnost informovat o vydání zamítnutí prostřednictvím elektronického systému pro zboží dvojího užití.

3.3 Neformální skupina odborníků Komise

Komise dále skupinu proti mučení informovala o činnosti neformální skupiny odborníků, kterou vytvořila v souladu se závěry své zprávy o přezkumu⁹. Tato neformální skupina sdružuje různé perspektivy (např. prosazování zájmů, vymáhání práva, výzkum a cla). Její funkce je výhradně poradní a doplňková k té, kterou poskytuje koordinační skupina proti mučení.

V průběhu roku 2022 byla koordinační skupina proti mučení informována o jednáních v rámci neformální skupiny odborníků souvisejících s procesem Organizace spojených národů (OSN), jehož cílem je „obchod bez mučení“ (viz bod 3.4 níže). Komise koordinační skupinu proti mučení informovala zejména o podáních v rámci konzultace skupiny vládních odborníků OSN a o možných mezinárodních normách v této oblasti. Neformální skupina zvažovala mimo jiné tyto hlavní aspekty: zohlednění obchodu se zbožím určeným pro výkon trestu smrti v rámci celého procesu, příklady smluv a/nebo rámcových úmluv, u nichž by bylo možné stanovit určité souběžnosti, potřeba budovat určitou míru flexibility, aby se zajistil širší konsensus ohledně základních zásad/požadavků, upřednostňování metod zahrnujících právně závazné povinnosti, jakož i potřeba další spolupráce s širokou skupinou zemí.

3.4 Obchod bez mučení – regionální a mezinárodní vývoj

Koordinační skupina proti mučení sloužila jako platforma pro výměnu informací a zvyšování povědomí o regionálním a mezinárodním vývoji v oblasti obchodu bez mučení.

Komise informovala delegáty koordinační skupiny proti mučení o předložení závěrečné zprávy skupiny vládních expertů OSN¹⁰ přijaté dne 30. května 2022. Zpráva skupiny vládních odborníků OSN se zabývala těmito tématy: i) proveditelností společných mezinárodních norem; ii) rozsahem zboží, které má být zvažováno; a iii) návrhem parametrů pro řadu možností, jak stanovit společné mezinárodní normy v této oblasti.

Skupina vládních odborníků OSN předložila konkrétní návrhy týkající se kategorií zboží, které by mohly být zahrnuty, a podob, které by mezinárodní normy mohly mít. Zpráva se v zásadě zabývala možnostmi vypracovat normy pro čtyři kategorie zboží, a to pro:

- i. zboží, které nemá jiné praktické využití než pro účely mučení a špatného zacházení,
- ii. zboží, které by mohlo být použito k mučení a špatnému zacházení,
- iii. zboží, které nemá jiné praktické využití než pro účely trestu smrti, a
- iv. zboží, které by bylo možné použít k výkonu trestu smrti.

⁸ COM(2022) 567 v konečném znění, 31.10.2022.

⁹ COM(2020) 343 final ze dne 30. července 2020.

¹⁰ V červenci 2021 jmenoval generální tajemník vládní odborníky z těchto deseti států: Kamerun, Pobřeží slonoviny, Kypr, Dánsko, Ekvádor, Estonsko, Německo, Ruská federace, Singapur a Uruguay.

Zpráva uznává neexistenci konsensu mezi vládními odborníky OSN, pokud jde o obchod se zbožím používaným k výkonu trestu smrti, a navrhuje, aby se s ním zacházelo odděleně prostřednictvím optního („opt-in“) mechanismu. Zpráva dále uvádí přesvědčivý argument pro to, aby Valné shromáždění OSN zřídilo pracovní skupinu pro přípravu mezinárodních norem pro obchod bez mučení.

Skupina pozvaných odborníků z organizace Amnesty International a výzkumné nadace Omega také představila koordinační skupinu proti mučení svou činností ve výzkumu a na podporu vytvoření smlouvy o obchodu bez mučení v rámci kampaně občanské společnosti „Ochrana protestu“. Tato činnost zahrnuje informační úsilí zaměřené na zapojení států do rozvoje regionálních a mezinárodních kontrol a na podporu procesu OSN, čemuž napomáhá síť organizací občanské společnosti. Pozvaní odborníci představili: 1) trendy zaznamenané v posledních letech, kdy se v souvislosti s potlačováním pokojných protestů uplatňuje mučení a špatné zacházení mimo výkon trestu, a to v kombinaci s restriktivními právními předpisy, svévolným zadržováním, kriminalizací protestů, nezákonným masovým a cíleným sledováním a nezákonným používáním méně smrtícího vybavení a obchodováním s ním, a 2) své názory na základní prvky každé smlouvy o obchodu bez mučení s cílem pomoci předcházet mučení a jinému špatnému zacházení stanovením přísných mezinárodních norem.

3.5 Ostatní záležitosti

Koordinační skupina proti mučení se dále zabývala těmito záležitostmi:

- válečnou agresi Ruska proti Ukrajině.

Vzhledem k válečné agresi Ruska proti Ukrajině a zvýšeným vnitřním represím proti odpůrcům války konstatovala koordinační skupina proti mučení potřebu zvláštní opatrnosti, pokud jde o povolování případných žádostí o vývoz zboží uvedeného v nařízení do Ruska nebo Běloruska, zejména zboží pro účely vymáhání práva a/nebo zvládání nepokojů. V tomto ohledu byla koordinační skupina proti mučení informována o tom, že byl rozšířen seznam položek podléhajících omezením, které mohou přispět k vojenskému a technologickému posílení Ruska nebo k rozvoji jeho obranného a bezpečnostního sektoru. Seznam zahrnuje určité elektronické součástky, další chemické látky a zboží, které lze použít pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení.

- Íránem

Komise vzala na vědomí alarmující nárůst nezákonného zabíjení a dalšího porušování lidských práv (jelikož v polovině září 2022 vypukly protesty a byly k dispozici důvěryhodné zprávy o nezákonném používání smrtící síly a také o využívání trestu smrti jako nástroji zstrašování a politických represí) v Íránu a zdůraznila, že je zapotřebí zvláštní obezřetnosti, pokud jde o udělování souhlasu v případě žádostí o vývoz zboží uvedeného v nařízení do Íránu, zejména zboží pro účely vymáhání práva a/nebo zvládání nepokojů.